Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра українознавства

„**ЗАТВЕРДЖУЮ**”
Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи
_____ О. А. Лагоднюк
„____” _____ 2018 р.

06-09-12

Національний університет
водного господарства
та природокористування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

МИСТЕЦТВО ПУБЛІЧНОГО МОВЛЕННЯ
THE ART OF PUBLIC SPEAKING

спеціальність	усі спеціальності
specialty	all specialties
спеціалізація	всі спеціалізації
specialization	all specializations

Рівне - 2018

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Робоча програма навчальної дисципліни «Мистецтво публічного мовлення» для студентів усіх спеціальностей НУВГП. – Рівне: НУВГП, 2018. – 14 с.

Розробник: кандидат філологічних наук, доцент кафедри українознавства Дзюба Майя Миколаївна

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри українознавства
Протокол № 05 від « 31» січня 2018 року

Завідувач кафедри українознавства Л.Д. Малевич

« » 2018 року

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Схвалено науково-методичною радою НУВГП

Протокол № ___від ___ _____ 2018 року

Голова науково-методичної ради НУВГП О.А. Лагоднюк

____ _____ 2018 року

© М.М.Дзюба, 2018
© НУВГП, 2018

Національний університет
водного господарства
та природокористування

ВСТУП

Робочу програму вибіркової навчальної дисципліни «Мистецтво публічного мовлення» розроблено для студентів усіх спеціальностей НУВГП другого (магістерського) рівня.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є практичні прийоми організації ефективного публічного мовлення, можливості доречного їх застосування, правила складання текстів виступів різних жанрів відповідно до комунікативної ситуації.

Вивченню дисципліни передує отримання компетентностей з таких навчальних дисциплін: «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Філософія», «Історія та культура України».

Вимоги до знань та вмінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Передумовою побудови успішної кар'єри в усі часи в багатьох сферах людської діяльності було оволодіння ораторським мистецтвом – мистецтвом красномовства, яке передбачає вміння чітко й логічно висловлювати та аргументувати власну думку, ефективно переконувати, доречно ставити запитання й грамотно відповідати на них, вправно вести ділову розмову, композиційно правильно оформляти свою промову, сприймати й аналізувати виступи інших, виробляти власний ораторський стиль.

З огляду на це, важливою проблемою є поступове відродження основ публічного мовлення в сучасній системі української освіти, що й має на меті навчальна дисципліна «Мистецтво публічного мовлення». Запропонований курс, вибірковий із циклу гуманітарного спрямування, покликаний сприяти підвищенню загальної культури студентів, розвиткові лідерських якостей на основі формування їх комунікативної компетентності.

Ключові слова: мистецтво красномовства, публічний виступ, промова, оратор, публічна суперечка, риторика.

Abstract

The prerequisite for building a successful career at all times in many areas of human activity was the mastery of oratorical art - the art of eloquence, which implies the ability to express and logically express and reason its own opinion, to effectively persuade, to ask questions appropriately and to answer correctly, skillfully conduct a business conversation, to formulate correctly their speech, to perceive and analyze the performances of others, to develop their own oratorical style.

In view of this, an important problem is the gradual revival of the foundations of public speaking in the modern system of Ukrainian education, which is aimed at the discipline "The art of public speaking." The proposed course is designed to promote the general culture of students, the development of leadership qualities on the basis of their communicative competence.

Keywords: art of eloquence, public speaking, speech, speaker, public dispute, rhetoric.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Для всіх спеціальностей НУВГП	Вибіркова
Модулів – 1		Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		5 або 6
Індивідуальне науково-дослідне завдання: -		Семестр
Загальна кількість годин – 90		За вибором студентів
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – Самостійної роботи студента –	Рівень вищої освіти: магістр	6 год.
		Практичні, семінарські
		24 год.
		Лабораторні
		–
		Самостійна робота
		60 год.
		Індивідуальні завдання: –
		Вид контролю: **залік**

Національний університет водного господарства та природокористування

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу **–** формування риторичної компетентності студентів, розвиток їх як публічних особистостей, які майстерно володіють мистецтвом публічного мовлення.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Основні завдання навчальної дисципліни:

- ознайомлення з практичними прийомами організації ефективного публічного мовлення та можливостями доречного їх застосування;
- формування вмінь і вироблення навичок складання текстів виступів різних жанрів відповідно до комунікативної ситуації;
- виховання потреби вдосконалення власного монологічного та діалогічного мовлення.

До закінчення курсу **студенти повинні знати**:

- вимоги до мовленнєвої поведінки в різних комунікативно-мовленнєвих ситуаціях;
- етапи підготовки усної промови;
- структуру публічної промови та види промов;
- способи викладення матеріалу виступу та активізації мислення аудиторії;
- засоби вербального та невербального впливу на аудиторію;
- особливості полемічного мистецтва, культури конструктивного діалогу (диспуту, полеміки, дискусії);
- критерії оцінки промови;
- соціально-психологічні закони спілкування оратора й аудиторії.

До закінчення курсу **студенти повинні вміти**:

- визначати тему виступу й добирати матеріал для нього;
- оформлювати структуру виступу;
- будувати тексти різних жанрів та видів ораторського мистецтва відповідно до мети, призначення й умов комунікації;
- послуговуватися виразовими мовними засобами в промовах різних видів;
- застосовувати методи мовного та позамовного впливу на аудиторію;
- аналізувати своє і чуже мовлення, виявляти відхилення від норм, застосовувати різні засоби для їх подолання;
- виробити індивідуальний образ оратора, власний ораторський стиль.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.
МИСТЕЦТВО ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ

Тема 1. Основи мистецтва красномовства

Мистецтво спілкування як історичний і сучасний феномен. Основні розділи й поняття класичної риторики. Закони красномовства.

Особливості ораторського мистецтва в інформаційному суспільстві. Засадничі принципи американської риторичної традиції.

Моделі-зразки ораторського красномовства (хрестоматійні, оригінальні, навчальні).

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Тема 2. Методика підготовки до публічного виступу

Поняття публічної промови. Інвенція як розділ класичної риторики. Етапи підготовки промови: вибір теми, складання плану, збирання матеріалу, запис, робота з текстом, тренування та запам'ятовування промови. Планування промови. Чинники успіху теми. Типи підготовки до промови, переваги і недоліки кожного з них. Методи підготовки: вивчення першоджерел, запам′ятовування, виписки, зберігання інформації. Робота над стилем (лексикою) та логікою тексту. Розмітка знаками партитури. Природні закони запам'ятовування: концентрація (враження), повторення, асоціація. Техніка запам'ятовування.

Тема 3. Композиція промови

Структура ораторського твору та вимоги до його організації. Головні структурні частини композиції промови: вступ, головна частина, висновок.

Ораторські прийоми захоплення уваги у вступі: прийом співпереживання, прийом парадоксальної ситуації, формулювання проблемного питання, апеляції (до безпосередніх інтересів слухачів, до подій, часу, місця, до авторитету), гумористична ремарка.

Основні композиційно-мовні конструкції викладу теми: розповідь, опис, пояснення, аргументація, спростування. Основні поняття і закони диспозиції. Логічні закони аргументації. Аналогійна аргументація. Демонстрація. Способи розташування аргументів та їх класифікація. Основні способи інтеграції тексту промови: колегезія, проспекція, ретроспекція. Функції та типи закінчення: елегантний фінал, доцільний підсумковий фінал (узагальнення, спонукання).

Тема 4. Культура та образність ораторського мовлення

Основні ознаки мовної культури промовця: правильність, точність, логічність, багатство та різноманітність, чистота, доречність, достатність і ясність мовлення.

Засоби досягнення образності ораторського мовлення. Поняття художнього образу. Рівні художньої образності у мовленні оратора: звуковий (алітерація, асонанс), логічний (аналогізація), лексичний (тропи) та синтаксичний (фігури). Троп та його різновиди: порівняння, епітет, метафора, алегорія, метонімія, гіпербола, та ін. Синтаксичний рівень художньої виразності мовлення – фігури (зевгма, хіазм, симплока) та стилістичний рівень образності мовлення (антитеза, іронія, каламбур, парадокс, анафора, інверсія тощо). Риторичні засоби персоніфікації: риторичні звертання, риторичні запитання.

Тема 5. Мистецтво виголошення публічного виступу

Акція як завершальний етап реалізації риторичної мети. Методика і техніка публічного мовлення.

Проблема ораторського шоку, його причини та техніка подолання. Стратегія поведінки оратора (перед виступом, як виходити, як сидіти і стояти перед аудиторією, яке місце обрати для виголошення промови).

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Роль невербальних засобів у формуванні образу оратора: міміка, погляд, кінетика, жести. Інтонація як основний чинник актуалізації мовлення. Структурні компоненти інтонації: зміна тону голосу за висотою, зміна темпу мовлення, логічні й психологічні паузи, зміна тембру звучання голосу. Техніка правильного дихання оратора. Цільова установка оратора: проінформатувати (навчити), переконати, заохотити, розважити, самопрезентувати.

Тема 6. Образ сучасного оратора

Класичний образ оратора, його характерні риси. Типи ораторів: раціонально-логічний, емоційно-інтуїтивний, ліричний (художньо-образний).

Поняття про риторичний ідеал. Чинники, що формують образ ідеального оратора. Пафос, логос та етос як чинники вияву риторичної майстерності. Етично-моральний кодекс оратора. Риторичні ідеали сучасної риторики: маніпулятивно-прагматичний (американський), гуманістичний, тоталітарно-пропагандистський (агональний).

Завдання оратора-початківця щодо формування індивідуального ораторського стилю публічного мовлення в межах гуманістичного риторичного ідеалу.

Тема 7. Образ аудиторії

Характеристика аудиторії: соціально-демографічна, суспільно-психологічна, індивідуально-особистісна, формально-ситуативна тощо. Мотиви, інтереси, настанови (цільові спрямування) як ознаки аудиторії та елементи її портрета. Суб'єктивні та об'єктивні перешкоди контакту аудиторії й оратора та шляхи їх подолання.

Моделювання та управління аудиторією. Основні засоби встановлення контакту з аудиторією. Техніка подолання опору аудиторії. Способи впливу на людей під час комунікації (переконання, навіювання, психічне зараження).

Тема 8. Презентація як різновид публічного виступу. Типи презентацій

Еволюція терміна *презентація*. Сучасне трактування поняття «презентація». Презентація і спілкування.

Типи презентацій. Структура презентації. Внутрішня техніка побудови презентації. Вимоги до презентацій. Цілісність презентації: риторичні прийоми, взаємодія з аудиторіїю, аудіовізуальний ланцюжок. Запитання і відповіді як частина процесу виголошення презентації.

Печа-куча як ефективна форма організації публічного виступу.

Тема 9. Аналіз публічного виступу

Аналіз публічного виступу як передумова вдосконалення ораторської майстерності. Оцінювання публічного виступу за різними критеріями: структурно-смислова характеристика, мовленнєво-смислова характеристика, культура мовлення, виконавська майстерність.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.
ОСНОВИ ПОЛЕМІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Тема 10. Публічна суперечка: сутність, стратегії, тактики

Суперечка як предмет еристики. Сутність публічної суперечки. Учасники суперечки. Стратегія суперечки. Пропонент та опонент.

Тактика суперечки. Найпоширеніші прийоми ведення суперечки. Загальні вимоги до суперечки. Некоректні способи ведення суперечки. Прийоми мовного впливу в суперечках. Невербальні прийоми впливу в суперечках.

Правила та помилки в суперечці.

Тема 11. Дискусія, полеміка, диспут, дебати як різновиди публічної суперечки

Суть понять *дискусія, полеміка, диспут, дебати.* Етапи суперечки. Види суперечки: за метою та цілями, за соціальним призначенням. Дискусії очні і заочні, рівноправні й нерівноправні, групові й індивідуальні.Типи диспуту (диспут-доведення, диспут-узагальнення, диспут-імітація).

Національний університет
водного господарства
та природокористування

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Мистецтво публічного виступу												
Тема 1. Основи мистецтва красномовства	6	2	2	-	-	2						
Тема 2. Методика підготовки до публічного виступу	6	2	2	-	-	2						
Тема 3. Композиція промови	7	-	2	-	-	5						
Тема 4. Культура та образність ораторського мовлення	7	-	2	-	-	5						

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Тема 5. Мистецтво виголошення публічного виступу	7	-	2	-	-	5						
Тема 6. Образ сучасного оратора	7	-	2	-	-	5						
Тема 7. Образ аудиторії	6	-	2	-	-	4						
Тема 8. Презентація як різновид публічного виступу. Типи презентацій	7	-	2	-	-	5						
Тема 9. Аналіз публічного виступу	7	-	2	-	-	5						
Разом за змістовим модулем 1	60	4	18	-	-	38						
Змістовий модуль 2. Основи полемічної майстерності												
Тема 10. Публічна суперечка: сутність, стратегії, тактики	14	2	2	-	-	10						
Тема 11. Дискусія, полеміка, диспут, дебати як різновиди публічної суперечки	16	-	4	-	-	12						
Разом за змістовим модулем 2	30	2	6	-	-	22						
Усього годин	**90**	**6**	**24**	**-**	**-**	**60**						

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Основи мистецтва красномовства	2
2.	Методика підготовки до публічного виступу	2
3.	Композиція промови	2

Національний університет
водного господарства
та природокористування

4.	Культура та образність ораторського мовлення	2
5.	Мистецтво виголошення публічного виступу	2
6.	Образ сучасного оратора	2
7.	Образ аудиторії	2
8.	Презентація як різновид публічного виступу. Типи презентацій	2
9.	Аналіз публічного виступу	2
10.	Публічна суперечка: сутність, стратегії, тактики	2
11.	Дискусія, полеміка, диспут, дебати як різновиди публічної суперечки	4
Разом годин		24

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:
підготовка до аудиторних занять – 0,5 год/1 год. занять;
підготовка до контрольних заходів – 6 год. на 1 кредит ЄКТС;
опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях.

6.1. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Основи мистецтва красномовства	2
2.	Методика підготовки до публічного виступу	2
3.	Композиція промови	5
4.	Культура та образність ораторського мовлення	5
5.	Мистецтво виголошення публічного виступу	5
6.	Образ сучасного оратора	5
7.	Образ аудиторії	4

Національний університет
водного господарства
та природокористування

8.	Презентація як різновид публічного виступу. Типи презентацій	5
9.	Аналіз публічного виступу	5
10.	Публічна суперечка: сутність, стратегії, тактики	10
11.	Дискусія, полеміка, диспут, дебати як різновиди публічної суперечки	12
Разом годин		60

7. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються такі методи навчання: метод проблемного викладу, спостереження й тренінг-аналіз комунікативних ситуацій, метод бесіди, методи інтерактивного навчання (ділові ігри, круглі столи, моделювання проблемних ситуацій, тощо), метод проектів, використання комп'ютерних технологій тощо.

Під час лекцій і практичних занять використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, кодоскоп; диктофон (для записування діалогів, публічних виступів тощо з наступним рецензуванням).

8. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують таки методи оцінювання знань та умінь:

- поточний контроль (оцінювання усних відповідей на практичних заняттях);
- оцінка за самостійну роботу;
- тестування;
- підсумковий контроль (залік).

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											Сума
Змістовий модуль 1									Змістовий модуль 2		
Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8	Т.9	Т.10	Т.11	100
8	8	8	8	8	8	8	8	8	12	16	

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	
82-89	добре	

Національний університет
водного господарства
та природокористування

74-81		зараховано
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

10. Методичне забезпечення

1. Методичне забезпечення дисципліни «Мистецтво публічного мовлення» складається з навчальних посібників, конспекту лекцій, електронного банку методичного забезпечення дисципліни, друкованого роздавального матеріалу, мультимедійних презентацій, слайдів тощо.

2. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії: Малевич Л.Д. Методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Риторика» для студентів усіх напрямів підготовки НУВГП / Малевич Л.Д. – Рівне, 2013. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ep3.nuwm.edu.ua

11. Рекомендована література

11.1. Базова

1. Мацько Л. І. Риторика : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. – К. : Вища шк., 2003.
2. Сагач Г. М. Риторика : навч. посібник для студентів серед. і вищ. навч. закладів. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2000.

11.2. Допоміжна література

3. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити : посібник / за ред. О.Сербенської. – Львів, 1994.
4. Бабич Н.Б. Сила мовленого слова. – Чернівці, 1996.
5. Глазунов С.В. Основи ораторського мистецтва та методики проведення навчальних занять : навч. посібник. – Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2001.
6. Голуб Н.Б. Риторика у вищій школі : монографія / Н. Б. Голуб. – Черкаси : Брама-Україна, 2008. – 400 с.
7. Голуб Н.Б. Самостійна робота студентів з риторики: навчально-методичний посібник. – К. : Брама-Україна, 2008.
8. Єлісовенко Ю.П. Ораторське мистецтво : постановка голосу й мовлення : навч. посібник / Юрій Єлісовенко. – К. : Атіка, 2008.
9. Карнегі Д. Як завойовувати друзів та впливати на людей, виступаючи публічно / Дейл Карнегі. – Харків : КЗ Промінь, 2001.
10. Коваль А.П. Ділове спілкування : навч. посібник. – К., 1992.
11. Колотілова Н.А. Риторика : навч. посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2007.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

12. Мацько Л.І. Культура української фахової мови : навч. посібник / Мацько Л.І., Кравець Л.В. – К.: ВЦ "Академія", 2007.
13. Меш Г.Ш. 10 уроків ораторської майстерності тим, хто вчиться виступати публічно : наук-поп. та учб.-метод. вид. / Г. Ш. Меш. – К. : Укр. НДІ проблем молоді, 1993.
14. Могильницька О. Культура та етика ведення суперечки, дискусії, полеміки / Ольга Могильницька. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2009.
15. Нікітіна А.В. Самостійна робота студентів з риторики : навч.-метод. посібник / А.В. Нікітіна. – Старобільськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2015. – 313 с.
16. Онуфрієнко Г.С. Риторика : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2008.
17. Основи ораторського мистецтва : практикум / [уклад. О. І. Когут]. – Тернопіль : Астон, 2005.
18. Препотенська М. Риторика. 10 ключових тем / М. Препотенська. – К. : Фірма «ІНКОС», 2009.
19. Сагач Г.М. Загальна риторика: сучасна інтерпретація : [навч. посіб. для викладачів вузів, учителів, асп., студ.] / Г. М. Сагач, О. А. Юніна. – К. : Т-во «Знання України», 1992. – Ч. 1.
20. Сагач Г.М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації : навч. посібник / Сагач Г.М. – К. : Зоря, 2003.
21. Сагач Г.М. Золотослів : навч. посібник. – К. : Райдуга, 1993.
22. Сагач Г.М. Мистецтво ділової комунікації. – К., 1995.
23. Семенюк О.А. Основи теорії мовної комунікації : навч. посібник / Семенюк О.А., Паращук В.Ю. – К.: ВЦ «Академія», 2010.
24. Сербенська О.А. Культура усного мовлення : практикум : навч. посіб. / О.А. Сербенська. – К. : Центр навч. л-ри, 2004.
25. Сопер П. Основы искусства речи / П. Сопер. – Ростов : Фенікс, 1999.
26. Томан І. Мистецтво говорити / Іржі Томан. – К. : Політвидав України, 1986.
27. Хоменко І.В. Еристика : підручник. – К. : Центр учбової літератури, 2008.
28. Шишко Н.Б. Риторика / Н. Б. Шишко. – Минск : Соврем. шк., 2007.

12. Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії).
2. Національна бібліотека ім.В.І.Вернадського / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/
3. Обласна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6 / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.libr.rv.ua/
4. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44) / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.cbc.rv.ua/

Національний університет
водного господарства
та природокористування

5. Словник термінів міжкультурної комунікації / Уклад. Ф.Бацевич / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/

Національний університет
водного господарства
та природокористування